Jigal Krant

De kosjere hamvraag Sigaretten

Wanneer ik in Jeruzalem of Antwerpen door een ultraorthodoxe wijk loop, vallen me telkens weer twee dingen op: het grote aantal rossige baarden en de vele sigaretten die uit die baarden steken. Misschien bestaat er wel een verband tussen rood haar en sigarettenconsumptie, aangezien de meeste roodharige Joden van Oost-Europese komaf zijn. En de statistieken wijzen uit dat nergens zoveel gepaft wordt als in Rusland, Oekraïne, Litouwen en Wit-Rusland, landen waar rood haar een bekender Joods stereotype is dan de haakneus. In die landen rookt elke volwassene gemiddeld zo'n 3000 sigaretten per jaar. In Israël zijn dat er zo'n 1500, ruim twee keer zoveel als in Nederland.

'*The saddest thing that I'd ever seen were smokers outside the hospital doors*,' zong de Britse band The Editors een paar jaar geleden in een dramatische ballade. Bijna even tragisch is het beeld van sjoelbezoekers die op feestdagen halverwege de dienst, vaak nog gehuld in hun *talliet*, een snelle peuk roken voor de ingang van sjoel. In tegenstelling tot op sjabbat, is het op *jom tov* toegestaan om gebruik te maken van vuur, als het maar geen nieuw aangestoken vuur is en als dat vuur maar niet actief gedoofd wordt. Ideale omstandigheden dus voor devote kettingrokers.

Het is merkwaardig dat rokers die elke sjabbat met een schijnbaar gemak hun verslaving een etmaal lang het hoofd bieden, op feestdagen nog geen uurtje zonder kunnen. Maar veel curieuzer is, dat het überhaupt mag. Roken is blijkbaar kosjer. In kiosken in de godvrezende achterstandswijk Bnei Brak werden afgelopen Pesach zelfs sigaretten verkocht, met de officiële complimenten van het ultraorthodoxe rabbinaat van de beruchte Ovadia Yosef. Een opmerkelijk contrast: de ook in Israël verplichte waarschuwing 'roken is dodelijk' in Hebreeuwse koeienletters onder aan het pakje, met pal daarboven 'kosjer voor Pesach'. Dat valt moeilijk te rijmen. Niet alleen prijkt het verbod om te moorden boven aan het rechter rijtje van de stenen tafelen, in de orthodox-Joodse literatuur bestaat consensus over de plicht om lijf en leden gezond te houden. Het uitvoeren van 613 mitswot vereist immers een topfit gestel. De 92-jarige Yosef verklaarde dan ook pertinent tegen roken te zijn, maar omdat zoveel van zijn volgelingen verslaafd zijn en ook op Pesach stug doorpaffen, zei hij in ieder geval te willen voorkomen dat zij naast nicotine en teer ook *chameets* inhaleren. Dat is erg inlevend van de voormalige opperrabbijn, die zich doorgaans een stuk minder buigzaam opstelt, zeker als het niet zijn eigen kliek aangaat. Ik stel voor dat we per direct beginnen met het onverdoofd ritueel slachten van varkens, voor al die Joden die nou eenmaal gehecht zijn aan hun varkenskarbonaadje (anderzijds zou het vele duizenden doden per jaar schelen als ze in het Vaticaan deze denktrant zouden overnemen: seks buiten het huwelijk verbieden, maar vanwege het en masse overtreden van dat gebod door de aanhang, óók condooms toestaan).

> In de orthodox-Joodse literatuur bestaat consensus over de plicht om lijf en leden gezond te houden

In mijn vorige stukje schreef ik over het religieuze verbod om vlees en vis samen te eten, enkel en alleen op basis van de diepgaande medische kennis van rabbijnen uit de vroege Middeleeuwen. De combinatie zou ongezond zijn. Laten we nou met die onzin stoppen en per direct stickers gaan drukken voor op Israëlische sigarettenpakjes met boodschappen als 'roken druist in tegen de Tora'. Het is het proberen waard, al vrees ik dat roken onder chassidiem net zo onuitroeibaar is als hun rode haar. Uiteindelijk houdt iedereen toch het jodendom dat hem het beste uitkomt.

Tamarah Benima

Onverwoestbaar

Het naleven van de aanwijzingen van de Eeuwige is een soort spirituele training

Wat betekent het eigenlijk om een heilig volk te zijn? Of beter, wat betekent het om de opdracht te hebben om een heilig volk te worden? 'Heilig' is een lastig begrip. Voor je het weet heb je het geassocieerd met 'heilig boontje' of met kindervriend Sinterklaas. En wie wil in hemelsnaam dat Joden een volk van goedheiligmannen en goedheiligvrouwen zijn? Maar wat dan wel?

Op de radio beweerde schrijfster Nelleke Noordervliet dat er in het jodendom geen gelijkwaardigheid tussen mensen bestaat, omdat Joden zich superieur vinden. Noordervliet is niet dom. Maar helaas is zij niet de enige – Joods of niet-Joods – die de term 'uitverkorenheid' verkeerd interpreteert. We zijn aangewezen voor een taak: heilig worden, en de wereld laten zien hoe dat eruitziet. Is dat arrogant? Getuigt dat van superioriteitsdenken? Wel als het een soort spiritueel kolonialisme zou zijn. Een streven naar macht op geestelijk gebied. Maar die interpretatie is net zo weinig terecht als een verwijt aan de Dalai Lama dat er voor hem en zijn volgelingen geen gelijkwaardigheid zou bestaan.

Nee, heilig worden is een hele klus. Het betekent, volgens mij, meer zijn dan goed, betrouwbaar, integer, barmhartig, liefdevol, behulpzaam, genereus, vergevingsgezind, begripvol, waarheidslievend, bescheiden, nadenkend, en wat er nog meer voor mooie eigenschappen bestaan. Het naleven van de aanwijzingen van de Eeuwige is een soort spirituele training, waardoor je een kracht verwerft die kan maken en breken. Een kracht die een natuurlijk ontzag oproept. Want het is ook een kracht die beschermt. Die het goede beschermt tegen het kwade. Het bijzondere is dat die training niet aan individuen is voorbehouden, maar ook de opdracht is van en de mogelijkheid voor het volk als geheel. Een mogelijkheid die voor ieder mens openstaat.

Daar moest ik aan denken in de afgelopen weken, bij het herdenken van onze doden en het memoreren van alles wat Israël heeft voortgebracht. 'Heilig' worden betekent dus (als ik er niet helemaal naast zit) onverwoestbaar worden, in de goede zin. Een onverwoestbare kracht ontwikkelen die het goede voortbrengt en beschermt. Daar is helemaal niks mis mee. Wie legt het Noordervliet uit?

NIW7329_Hamvraag.indd 1 24-04-13 15:13